

Alena Shkatula ja Denis Klimuk balletis «Giselle».

FOTO: HARRI ROSPU

REKONSTRUKTSIOON. Eesti Rahvusballeti uus «Giselle» püüab minna tagasi teose algse, 1841. aasta versiooni juurde.

Rohkemat kui lihvitud liigutuste rutiin

ARVUSTUS

HEILI
EINASTO
tantsukriitik

Adolphe Adami ballett

«Giselle»

Koreograaf-lavastaja:
Mary Skeaping (Inglismaa)
Lavale seadnud: Marilyn Vella-Gatt
(Inglismaa)
Dirigendid: Vello Pähn, Lauri Sirp,
Kaspar Mänd
Esietendus Rahvusooperis Estonia
7. aprillil

Aksja Estonias üheksandat korda lavastatud «Giselle» on üks vanimaid elavas traditsioonis säilinud ballette. Seekordne variant, pärit aastast 1971 inglanna Mary Skeapingult (1902–1984), püüab tagasi minna balleti algse, 1841. aasta lavastuse juurde. Kuigi kord kehamälust kaduma läinud tantsu pole võimalik taastada, on Skeaping kasutanud võimalusi, mida ballettide rekonstrueerijad saavad sel puhul teha: otsinud välja kõige varasema säilinud partituuri, lähitud unustatud tantsulõikude loomisest ajastu balletiõpikutest ja säilinud balletiosade puhul tolleaegsest esitusmaneerist.

Nii on loobutud viimaste aastakümnete liialdatult kõrgetest jalatõstetest, liikumisjadasse on lisatud hulk väikeid jalgade liigutusi, tõstetest eemaldatud akrobaatilisi. Balleti kasutusel olnud pantomiimilised osad on lihvitud täp-

seks ja konkreetseks, nii et iga vaataja saaks aru, millest räägitakse, kuigi tänapäeval mõjub see teinekord liiga puust ette ja punaseks tehtult.

20. sajandi rõhuasetus on selles balletis olnud petetud armastusel ja selle andestusvõimel: lihtne talutüdruk Giselle, kellega kurameerib talupojaks maskeerunud aadlik Albrecht, saab teada oma armastatu seisusest (mis teeb abielumise neiu võimatuks) ning kihlusest seisusekohase naisega ning sureb südamevalust, kuid sellest hoolimata päästab ta öösel tema hauale kahtsema tulnud aadliku meest hukutada tahtvate kättemaksumihimuliste vilide käest.

Algne versioon seevastu keskendub Giselle'i hukutavale tantsuarmastusele, mis ei anna talle hauaski asu ja muudab ta viliks – tants ei ole selles loos lihtsalt meeldiv tegevus, vaid ohtlik ja erootiline toiming, millega liialdamine ei too kaasa mitte üksnes surma, vaid ka surmajärgse needuse, mis ei lase hauas puhata, vaid sunnib ikka ja jälle sealt tõusma ning mehi hukule ahvatlema. Vilid ei ole Skeapingu versioonis mitte valges kleidis kahvatud kujud, vaid sensuaalsed viirustused; nende tantsujoonis ja grupeeringud pole siin klassikaliselt sirged, vaid meeleliselt ümarad ja dünaamilised.

«Giselle» on jutustav ballett, mis ei nõua kõigilt osatäitjailt mitte üksnes head tantsuoskust, vaid ka näitlejameisterlikkust. Alena Shkatula kaunis, poeetiline tantsuvorm tuleb Giselle'i rollis eriti ilmekalt esile: iga liigutus, olgu puhtantsuline või pantomiimiline, lausa lau-

lab. Shkatula toob esile Giselle'i lihtsuse, ujeduse ja usalduslikkuse elu vastu. Ja kui seda petetakse, siis on tema südamevalu sedavõrd suur, et mõjub peaaegu hullununa. Kuid Shkatula Giselle ei lähe kliiniliselt peast segi, vaid hingepiin on nii suur, et ei lase rahu olla, sundides meenutama hetki armsamaga, mis nüüdseks on saanud haavava värvingu. Shkatula Giselle'i ei surma mitte niivõrd tema nõrk süda, vaid see, et tema maailm variseb kokku ja ta ei suuda rusude keskel elada.

Luana Georgi Giselle'is on rohkem kelmikust: kui Shkatula Giselle on I vaatuses tõepoolest häbelik, siis Georgi Giselle'i puhul on tegemist pigem väikese koketeerimisega. Ja armastatu petlikkus viib tal tõesti hetkeks mõistuse peast: tema hullumissseenis on meeleheitlikku kirge, mis kannab teda ka II vaatuses, kus ta toob ilmekalt välja Giselle'i needuse: vilina on ta sunnitud alluma valitsejana tahtele ning peab Albrechti surnuks tantsitama, kuigi ta tahab meest päästa.

Meelde jääva Albrechti loob Sergei Upkin, kelle esituses on I vaatuses tüüpiline aadlik, kes

on harjunud oma tujudele järele andma. Ta on märganud keena taluneidu ning kurameerib temaga nii, nagu teeks ta seda mõne oma teenijatüdruga: talle on see kerge ja meeldiv mäng, mis võtab ootamatult tõsise pöörde. Ja alles siis, kui ta on Giselle'i kaotanud, taipab ta, et ühe jaoks kerge seiklus võib teisele inimesele olla elu määravaim kogemus; et elu ei olegi alati lihtsalt mäng, vaid pealtnäha tühistel seikadel võib olla kellelegi ränk tagajärg. Kogemus Giselle'i haul ja pääsemine vilide käest on tema elu pöördepunkt ning võib arvata, et Albrechti saab oma alama tesse lugupidavalt suhtuv valitseja.

Sergei Klimuki Albrecht on raskemini loetav, sest praegu on tantsija veel kinni liikumisteksti valdamises ning sisulised üksikasjad jäävad tantsutehnikliste soorituste taha varju. Kuid Klimuk on näidanud end süvenemisvõimelise tantsijana, mistõttu võib uskuda, et tema rollikäsitus küpseb ja selgineb järgmiste etenduste käigus. Anatoli Arhangelski toob hästi esile metsniku süngevõitu loomuse, mis teeb tema kiindumuse ja isiku Giselle'ile vastuvõtmatuks; Bruno Micchiardi Hilarion on Giselle'ile Albrechti kõrval ehk liialt tavaline.

Lavastus rõhub mängulisusele, mida pikib vastavalt olukorrale elegantne, rustikaalselt mahlane või meeleliselt lennukas tants, millega Estonia trupp tuleb enesestmõistetava kergusega toime. Uus «Giselle» julgustab uskuma, et balletis väljenduv armastus tantsu vastu on midagi enam kui lihvitud liigutuste hukatuslik rutiin.

Alena Shkatula kaunis, poeetiline tantsuvorm tuleb Giselle'i rollis eriti ilmekalt esile: iga liigutus, olgu puhtantsuline või pantomiimiline, lausa laulab.

KULTUUR.
POSTIMEES.EE

NUKU teatri kunstiline juht on Mirko Rajas

NUKU teatri uueks kunstiliseks juhiks sai Mirko Rajas, kes alustab tööd maikuu. Rajas on lõpetanud nukuteatrikunstieriala Turu Kunstiakadeemias ning töötab NUKU teatris näitleja ja lavastajana 2010. aastast. Tema värskeimad lavastused NUKU teatris on «Väike prints» (2017) ja «Lemuel Pitkini demoniteerimine» (2016), viimase eest pälvis ta ka parima lavastuse kolleegipremia. Rajas on olnud tegev ka teatrirühmituses Frank ning õpetab ka noori Vanalinna Hariduskolleegeiumis. Senine kunstiline juht Taavi Tõnisson jätkab teatris tööd näitleja ja lavastajana.

Oskar Lutsu huumoripremia sai Raivo E. Tamm

Laupäeval anti Palamusel üle Oskar Lutsu huumoripremia, mille sai sel korral näitleja Raivo E. Tamm (pildil). Zürii sõnul sai näitleja veidi rohkem kui viie tuhande euro suuruse preemia pikaajalise loomingu tegevuse eest, mis oli eriti aktiivne möödunud aastal, vahendas «Aktuaalne KAMERA». Näitleja enda sõnul teeb preemia eriti väärtuslikuks see, et tavaliselt tunnustatakse eelkõige tõsise teatri tegijaid ja komöödia jääb pigem tagaplaanile. «See on Eesti oludes erakordne, et selline preemia on üldse olemas, et inimesed selle kokku panevad ja et ta veel ka rahaline on. See on fantastiline,» kommenteeris huumoripremia laureaat.

Moskvas näidatakse Iho fotosid Tarkovskist

Moskva kinomajas on avatud Arvo Iho näitus Andrei Tarkovskist ja «Stalker» võttepildidest. Maailma filmi suurkuju Tarkovski 85. sünniaastapäeva tähistati tema kultusfilmi «Stalker» uue restaureeritud koopia esilinastusega Moskva kinomajas. Üksiti avati sel puhul ka näitus «Stalker» võtetest. Iho fotonaistus on kajastanud ka Vene meedia, ajalehes Nezavisimaja Gazeta ilmus 10. aprillil kirjutis pealkirjaga «Ekskursioonile Tsooni».

Teatavasti filmis Tarkovski «Stalkerit» Eestis. Iho, kes viibis võtteplatsil praktikandina, kasutas võimalust jäädvustada kuulsat lavastajat tööprotsessis. Need ülesvõtted erinevad toonastest tavapära reklaamifotodest ja pakuvad seetõttu praegu suurt huvi.

Postimees | 160
aastast 1857

Postimees saab tänavu juunis
160-aastaseks.

Kutsume oma lugejaid üles kirja panema
eredamaid hetki ja meeleolukaid soove,
mis seostuvad Postimehega.

Palume ka ära märkida, kui tihti Postimeest
loete, kas olete tellija ja kui olete, siis kui kaua
olete Postimeest tellinud.

Loomulikult saab soove ja meenutusi saata ka
Postimehe veebilehe vahendusel, aga on
oodatud ka traditsiooniliselt kirjutatud kirjad.

Valitud meenutusi ja õnnitlusi avaldab
Postimees nii paberlehes kui ka veebis.

Meenutused ja soovid palun saata
märgusõnaga «Postimees 160» aadressil
Maakri 23a, 10145 Tallinn.